

Open MONUMENTENDAG

9 september 2018

12.00 tot 17.00 uur

Open Monumentendag 2018 Tiel

Comité Tielse Open Monumenten Dag 2018

Stichting Stadsherstel Tiel	
Vereniging Oudheidkamer Tiel e.o.	
Vereniging Waardevol Tiel	
Stichting ter Navolging	
Volksuniversiteit West Betuwe	
Tielse Binnenstad Vereniging.	

Leden van het comité:

Ria Kragten, Marjon de Lange, Martin van der Mark, Arnoud Reijnen, Angèle Roeffen, Pierre van der Schaaf, Peter Schipper, Gerard Volmer, Paul van der Ven.

Foto's: Jan Gidding

Uitgave met medewerking van:

Open Monumentendag 2018 Tiel

Inhoud met de te bezoeken monumenten

Comité Tielse Open Monumenten Dag 2018.....	2
Tijdschema	4
Aanduidingen.....	4
Badge	Fout! Bladwijzer niet gedefinieerd.
Bijzondere activiteiten tijdens de open monumentendag in Tiel	5
Kerkstraat 30-32	7
Kiosk aan de Veemarkt.....	7
Het Ambtmanshuis	8
Het badhuisplein.....	11
Ter Navolging	12
De Joodse begraafplaats.....	13
De Rooms-Katholieke begraafplaats	14
Caeciliakapel	15
Het Chasséhuis	16
Het huis van de Dames Spiering	17
Het huis van de familie Hoogenboom.....	18
Streekmuseum /de Groote Sociëteit.....	19
De Gerfkamer	20
De woningen van de Hoogendijkstichting	21
De Dominicuskerk	22
De rechtbank	23
De Hyacinthuskapel.....	24
De St. Jozefstichting	25
De St. Maartenskerk.....	25
Het slachthuis	27

Open Monumentendag 2018 Tiel

Tijdschema

12.00	Aanvang.
12.00 – 12.30	Ter Navolging: start Rondleiding. Gerechtsgebouw: inschrijving koekveiling. Het carillon van de Maartenskerk wordt bespeeld door stadsbeiaardier Wim Ruitenbergh. De deelnemers stellen hun panden open om de bezoekers te ontvangen. Zij tellen het aantal bezoekers
13.00	Zinder: Bekendmaking winnaar 'creatieve competitie' met als onderwerp 'funerair erfgoed'.
14.00	Ter navolging: Schola Cantorum o.l.v. Frits Hendrich met o.a. het Gregoriaans Requiem.
14.00 16.00	Linge wandeling: Start Westluidensestraat ter hoogte van restaurant Lotus (Navigatie: Waalstraat 3 – Tiel)
14.30	Joodse begraafplaats: start rondleiding.
15.00	Joodse begraafplaats: Oplevering van het Metaheirhuisje, expositie en rondleiding.
13.00 - 15.00	Gerechtsgebouw: koekveiling en proeverij Tielsche Kermiskoek.
13.30 en 14.30	Dominicuskerk: orgelspel door Servaas Jacobs en Petra Verhoefs.
16.00	Fietstocht Sociale woningbouw. Start vanaf het terrein van de voormalige jamfabriek de Betuwe
17.00	einde

Aanduidingen

Op de achterzijde treft u een kaart aan zodat u de route zelf kunt bepalen.

Meer informatie en beschrijvingen:

<https://www.openmonumentendag.nl/gemeente/tiel/>

Het Burger Weeshuis (nr. 8) is door omstandigheden helaas niet toegankelijk.

Bij de monumenten die bezocht kunnen worden is een beachflag geplaatst.

Voor de zichtbaarheid hebben alle

medewerkers/begeleiders onderstaande badge.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Bijzondere activiteiten tijdens de open monumentendag in Tiel

Tijdens de open monumentendag vinden er verschillende bijzondere activiteiten plaats. Van concerten, rondleidingen tot en met de veiling van de Tielse Kermiskoek voor een goed doel.

Carillonspel als opening

Als opening van de Tielse Open Monumentendag zal de stadsbeiaardier van 12.00 tot 12.30 uur de zoete klanken van zijn carillon over Tiel laten klinken. De beiaardier (de heer Wim Ruitenbeek) heeft gekozen voor Europese muziek omdat het thema van de landelijke open monumentendag Europa is. Bezoekers van Tiel kunnen genieten van klanken van de Balkan, Spaanse en Franse muziek.

Het Carillon bevindt zich in de klokkentoren van de Sint Maartenskerk in Tiel (de Grote kerk, Kerkplein 1). Het carillon zelf kan niet bezocht worden maar de Sint Maartenskerk is als monument wel open op zondag 9 september van 12.00 tot 17.00 uur.

Rondleiding op 'Ter Navolging'

Begraafplaats Ter Navolging doet om 12.00 uur haar hek open. U bent direct welkom voor een rondleiding op één van de oudste begraafplaatsen van Nederland, buiten het stadscentrum, gevestigd door J.D. van Leeuwen in 1786. Er zijn diverse markante grafmonumenten en tal van monumenten zijn voorzien van een beknopte toelichting. De rondleiding duurt ca. 1 uur. Om ca. 15.00 uur wordt er weer een rondleiding gehouden.

Koekveiling in de rechtbank

De Stichting Traditie Tielsche Kermiskoek houdt in samenwerking met Open Monumentendag een koekveiling, naar het idee van het eerste vaatje haring. De eerste Kermiskoek van de nieuwe oogst roggebloem en honing van 2018 wordt geveild, in XXL-formaat, zeer bijzonder, compleet met certificaat. De opbrengst van de veiling gaat naar het goede doel, te weten de stichting Heartsafe Tiel die zich inzet om mensenlevens te redden door middel van AED's.

De Tielsche kermiskoek symboliseert het delen en toedragen van een warm hart aan naasten. Iedereen kan bij de veiling aanwezig zijn.

De veiling wordt gehouden in het monumentale pand van de voormalige Rechtbank aan de Nieuwe Tielseweg nr. 1 in Tiel. Dit is tevens de laatste kans om de rechtszaal vrij te bezoeken. De deuren gaan open om 12.00 uur. De veilinginschrijving is eveneens om 12.00 uur. De daadwerkelijke veiling begint om 13.00 uur. Het openingswoord wordt gedaan door Burgemeester Beenakker van Tiel, de veilingmeester is de heer Henk Driessen en zoals een échte veiling betaamt is er notarieel toezicht door notaris mr. Kok.

In het gebouw van de rechtbank is de rechtszaal geopend en om de veiling heen is een feestelijke omlijsting zoals een expositie Tielsche Kermiskoek (Immaterieel erfgoed!) en natuurlijk een proeverij om de kermiskoek te beleven

"De Linge achterna" – Stadswandeling Tiel

Tiel is een oude Hanzestad en is een van de oudste steden in Nederland. De stad wordt al in de 9^e eeuw genoemd als havenstad. Het spreekt vanzelf dat er een rijke historie is.

Het startpunt van deze thema-wandeling is in het historische centrum van Tiel, dicht bij de Waal op de plaats waar de ontstaansgeschiedenis van Tiel feitelijk ook ooit begonnen is. De heren T. Schiltmans en J. van Doesburg van Waardevol Tiel nemen

Open Monumentendag 2018 Tiel

u mee en zullen uitleg geven over de historische punten en het belang hiervan voor de stad.

De tijdsduur is ongeveer 2 uur (14.00-16.00 uur). Verzamelen: Westluidensestraat ter hoogte van restaurant Lotus (Navigatie: Waalstraat 3 – Tiel)

Gregoriaanse zang op 'Ter Navolging'

Op begraafplaats Ter Navolging is om 14.00 uur een optreden van het Gregoriaans koor Schola Cantorum onder leiding van Frits Hendrich met o.a. het Gregoriaans Requiem.

Aansluitend kunt u nog een rondleiding volgen over de monumentale begraafplaats anno 1786, er is een expositie over het herstel van grafmonumenten, portretten van de overledenen, veelal beroemde figuren uit de historie van Tiel, gerestaureerde graftrouwen enzovoorts.

Wedstrijd funerair erfgoed

De Stichting tot Instandhouding van Historische Begraafplaatsen in Tiel en omstreken heeft een prijsvraag uitgezet met als onderwerp Funerair Erfgoed. De stichting is hoofdzakelijk actief op de monumentale oudste begraafplaatsen van Tiel, Ter Navolging en de Joodse Begraafplaats. De prijswinnaar wordt gekozen uit 15 inzendingen van 7 verschillende kunstenaars. U bent van harte welkom bij de bekendmaking aanwezig te zijn en de kunstwerken te komen bezichtigen. De prijsuitreiking vindt plaats om 13.00 uur plaats.

De prijsuitreiking vindt plaats in een geheel nieuwe Tielse Monument, te weten cultuurcentrum Zinder recent gebouwd, met een typische moderne architectuur.

Fietstocht langs sociale woningbouw

Vanaf het terrein van de voormalige jamfabriek de Betuwe, jawel, die van Flipje, wie kent hem niet, vertrekt om 16.00 uur een fietstocht door Tiel met als thema: Sociale woningbouw van begin vorige eeuw. Tiel, als échte industriestad, kent een aantal fraaie projecten hiervan die bewaard gebleven zijn.

De fietstocht is onder leiding van de heer P. Schipper, oud-museumconservator, hij zal op geanimeerde wijze vertellen over de highlights van deze tocht. Met onderweg natuurlijk details met betrekking tot de woningbouwprojecten.

Fietstocht langs begraafplaatsen.

Op de website www.ternavolgingtiel.nl staat een fietstocht langs begraafplaatsen.

Voor deze fietstocht is geen speciale begeleiding nodig. U kunt deze tocht van 28 km ook op andere dagen afleggen.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Kerkstraat 30-32

“Het Huijs ende Hofstatt naest de Cleijne Kerk” is een rijksmonument met een gepleisterde gevel en meer dan 500 jaar bewoningsgeschiedenis. Het huidige pand dateert uit de 16^e eeuw. Het huis heeft een opkamer met panelen en een heel bijzondere 18^e eeuwse landschapsbeschildering. Ooit een brouwerij, heeft het in de kelder nog steeds een waterput. Eigenares Nette Diepeveen heeft dit bijzondere monument met bijzondere aandacht gerestaureerd en kreeg daarvoor de Erfgoedprijs van de Oudheidkamer.

Kiosk aan de Veemarkt

Ooit het VVV-kantoor van Tiel naast de bushaltes. Het gebouwtje uit 1952 is, gelukkig, recent gered van de sloop door Stadsherstel Tiel en moet weer in oude luister hersteld worden. Er is een exploitant gevonden die er een horecazaak wil beginnen en die ook aan stads promotie wil doen vanuit de kiosk. De renovatie moet nog beginnen maar de nieuwe exploitant wil toch graag meedoen aan dit leuke evenement met zijn monumentje en geheel volgens de traditie gaat hij de kleine kiosk deze dag gebruiken om alle informatie over de open monumentendag in Tiel te verstrekken. Een echte aanrader, het startpunt van uw route.

Zo ziet de kiosk er nu uit

En zo moet het worden....

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het Ambtmanshuis

Het Ambtmanshuis was de residentie van de ambtman, de vertegenwoordiger van de hertog van Gelre. De ambtman combineerde de rol van dijkgraaf, gouverneur en rechter. De ambtmannen waren lokaal machtige en aanzienlijke mannen. Het Ambtmanshuis is nu de zetel van het college van B. en W. van Tiel.

De tuin, koetshuis en theekoepel

De tuin is tussen 1855 en 1860 aangelegd en bewaard gebleven. Vermoedelijk is de opdracht voor de aanleg van de tuin verleend aan de tuinarchitect Karel Georg Zocher. (1792-1863). Zocher ontwierp in Tiel ook het walplantsoen (1838 en 1845) en de herinrichting van de begraafplaats Ter Navolging (1840). In de tuin staan een koetshuis en een theekoepel.

Het Ambtmanshuis

Het gebouw bestaat uit:

A: Twee parallel lopende vleugels, evenwijdig aan de Ambtmanstraat, gebouwd voor de Ambtman Adriaan van Bueren in 1525-1527. De vleugels dragen zadeldaken, aan de westzijde afgesloten door puntgevels; aan de oostzijde, die tevens de voorkant is, door topgevels met ingezwenkte zijanten en bakstenen frontons. De lange gevels hebben houten kroonlijsten; in de noordgevel getoogde 18e eeuwse vensters, die evenals alle andere vensters zesdelige schuiframen bezitten.

B: Op de zuid-oosthoek een aanbouw onder een zadeldak tussen puntgevels en met in de oostgevel vensters met kruiskozijsen en luiken, evenals de vierkante toren tegen de noordgevel daterend uit 1562-'63. De toren heeft kleine vensters in gebeeldhouwde renaissanceomlijstingen en een ingesnoerde spits met bekroning.

C: Op de noord-oosthoek, naast de toren een aanbouw met gebogen voorgevel, afgedekt door een houten kroonlijst en een schilddak dragend, begin 18e eeuw. Inwendig heeft het onderkelderde gebouw op de verdieping een zaal met moerbalken op peerkraalsleutelstukken, bij de restauratie naar een nog bewaard authentiek exemplaar gekopieerd. In deze zaal voorts een schouw van eikenhout, tweede helft 17e eeuw. Voorhal met stucwerk in Lodewijk XV-vormen door Rieff en twee kamers met stucplafonds in dezelfde stijl. Voorts een Lodewijk XIV-schouw; twee dessus-de-portes, eerste kwart 18e eeuw; een keukenschouw en gesneden keukenkast, eerste kwart 18e eeuw; alsmede een kamer met schouw en stucplafond uit het midden der 19e eeuw. Langs de Ambtmanstraat en een gedeelte van de Achterweg een smeedijzeren hek met gemetselde hekpijlers, waarop Lodewijk XIV-bekroningen. Voor de hekpijlers aan de Ambtmanstraat twee kanonslopen als schampalen.

Roemruchte bewoners

Claes Vijgh was de oudste zoon van burggraaf Dirk Vijgh en Sieberta Pieck. De familie Vijgh stamde uit een aanzienlijk geslacht uit de omgeving van Nijmegen. De vader van Claes werd beschuldigd van fraude en verloor zijn positie als burggraaf. Claes Vijgh verhuisde naar Tiel. In 1530 trouwde hij met de weduwe van ambtman Adriaen van Buren en nadien Anna van Gelre. Zij was een bastaarddochter van Karel van Egmont, hertog van Gelre. In 1538 volgde hij Joost van Sweeten na diens ontslag op als ambtman van Neder-Betuwe en dijkgraaf. De ridderschap van Neder-Betuwe erkende dat niet en capituleerde eerst na ingrijpen van de hertog.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Vijgh werd eveneens als richter in Neder-Betuwe aangesteld, en in hetzelfde jaar als richter van Tiel en Zandwijk. Hij kreeg de ambten tegen 6000 gouden carolusgulden in pand en dat maakte hem onaantastbaar. Vijgh speelde een dubbelzinnige rol. Hij bleef ambtman onder het Spaanse bestuur maar had een vrijgeleide van Oranje. Het was vooral de combinatie van bestuurlijke, juridische en economische macht, geconcentreerd binnen een geografisch vrij klein gebied, die hem zijn sterke positie verschafte.

In 1568 werden al zijn goederen in beslag genomen wegens vermeend ambtsmisbruik. Vijgh lag voortdurend met de overheid overhoop door geen belastingen te betalen, obstructie bij de uitvoering van maatregelen tegen ketterij en weigering om door het Hof van Gelre opgelegde vonnissen uit te voeren. Dat leidde tot rechtszaken die uiteindelijk terzijde gelegd werden nadat hij beloofde zijn plicht te doen. Tijdens het bewind van Alva verhevigde in de Nederlanden de opstand tegen de Spaanse overheersing. Veel edelen werden uit hun ambt gezet. Vijgh werd niet uit zijn ambt gezet omdat de Spanjaarden dat niet konden betalen.

Diederik Vijgh

Diederik Vijgh was de tweede zoon van Claes en Anna bastaarddochter van Gelre. Hij trouwde in 1566 met Heilwig van Rossem. Hun oudste zoon was Karel Vijgh raadsheer in het Hof van Gelre. Tijdens dit huwelijk sloot hij in 1590 een samenlevingsovereenkomst met Elisabeth Christiaensen waarbij hij haar en haar vier kinderen geld beloofde. In 1598 hertrouwde Elisabeth met een andere man, drie maanden later huwde Diederik Vijgh met Theodora Pieck (1579 – 1636). Dit bracht Vijgh ondanks het feit dat hij de reformatie invoerde, in de katholieke invloedssfeer.

Vijgh was schepen, verving zijn vader als rechter en schout. In 1560 werd hij uit zijn ambt ontheven en gevangen gezet, in 1566 in zijn ambt hersteld. In 1573 was hij namens prins Willem van Oranje commandant van Buren. In 1577 benoemde de prins hem tot gouverneur van Zaltbommel nadat Buren viel. Hij vervulde vervolgens tal van functies in de Bommelerwaard, in de Neder-Betuwe en Tiel. In 1579 werd hij door Jan van Nassau, stadhouder van Gelderland, aangesteld als commandant of gouverneur van de stad Tiel. Vijgh bezat een oorlogsschip de Tielse Ram. De twee kanonnen die Vijgh geleend had van het stadsbestuur voor de Ram staan bij de poort van het Ambtmanshuis.

Diederik Vijgh raakte in ongenade bij Filips II. Na de jarenlange onderhandelingen door zijn vader over zijn lot kreeg Diederik van de koning brieven van pardon die hij moest overreiken aan het Gelderse Hof, waarbij hem de gunst werd verleend dat hij niet op zijn knieën om vergiffenis zou hoeven te vragen: hij mocht staand en blootshoofds om genade vragen. Pas in 1566 werd hij weer als richter aangesteld. In 1581 werd Vijgh opgepakt wegens verzet tegen soldaten die schattingen kwamen uitvoeren. Vijgh ontsnapte met hulp van het Hof van Gelre en na tussenkomst van de Prins van Oranje kreeg hij ten dele voldoening voor zijn arrestatie.

De moord in het Ambtmanshuis

In 1761 werd in het Ambtmanshuis de rechter Dirck Louis van Brakel vermoord door zijn schoonzoon, Izaak van Delen. Dit na een nacht van stevig doordrinken. Izaak wist te ontsnappen en vluchtte naar Kessel dat onder de hertog van Kleef viel. Izaak werd uiteindelijk doodgeschoten door een jachtopziener die hem voor een stroper aanzag.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Reuchlin

Van 1750 tot 1937 was het pand veelal in het bezit van particulieren, onder andere van verschillende Tielse burgemeesters. In 1825 kwam het voor f. 9000 in bezit van Jhr. P.A. Reuchlin die er een katoenspinnerij en later het hoofdkantoor van de Nederlandsche Maatschappij van Brandverzekering vestigde. Reuchlin was de betovergrootvader van actrice Mary Dresselhuys, die in haar jeugd vaak in het Ambtmanshuis logeerde. Een portret van haar hing lange tijd in de hal.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het badhuisplein

Het Badhuisplein is in 1921 gebouwd, toen al diende het als sociale woningbouw terwijl het nog in een tijd gebouwd is waarin dat fenomeen nog tot ontwikkeling moest komen. Het échte Badhuis dat onderdeel van dit plein was is tot ver in de 20e eeuw in gebruik geweest, vandaar ook de naam. Op de plaats van het voormalige badhuis zijn thans ook woningen herrezen. In 2015 is de hele wijk grondig gerestaureerd en later beschermd als gemeentemonument. Het is gebouwd door de Maatschappij tot Nut van het Algemeen, zij kochten in 1919 een perceel grond aan genaamd de Snoekenboomgaard, gesitueerd aan het Heiligestraatje (thans Heiligestraat) zij wilden ca. 100 arbeiderswoningen bouwen. De woningbouw was net als alle andere aspecten van het sociale leven verzuimd. De arbeiders die de woningen betrokken waren doorgaans werkzaam bij de Rio Tin-fabriek ongeveer op het terrein tegenover het Lingecollege waar nu het voormalige Nuon-gebouw is.

Foto: Peter Schipper

Open Monumentendag 2018 Tiel

Ter Navolging

Ter Navolging is gesticht in 1786 en gelegen aan de Lingedijk. Het is na de begraafplaats in Scheveningen uit 1778, de begraafplaats in Oud-Zuilen uit 1781 en de begraafplaats Nabij de Kapel in 't Zand in Roermond uit 1785, de oudste niet-Joodse begraafplaats in Nederland die buiten de stadsmuren werd aangelegd. Ter Navolging is een rijksmonument. Sinds 1986 werd er niet meer begraven maar inmiddels is de begraafplaats weer geopend. Zo vond o.a. de bekende journalist Huub van Heiningen er recent zijn laatste rustplaats.

In 1785 nam de Tielse jurist en belastingontvanger Johannes Diederik van Leeuwen deel aan een uitgeschreven prijsvraag van het Zeeuws genootschap der wetenschappen. Doel van de prijsvraag was het zoeken van een oplossing voor de problemen die men ervoer bij het begraven binnen de kerk en de stadsgrenzen.

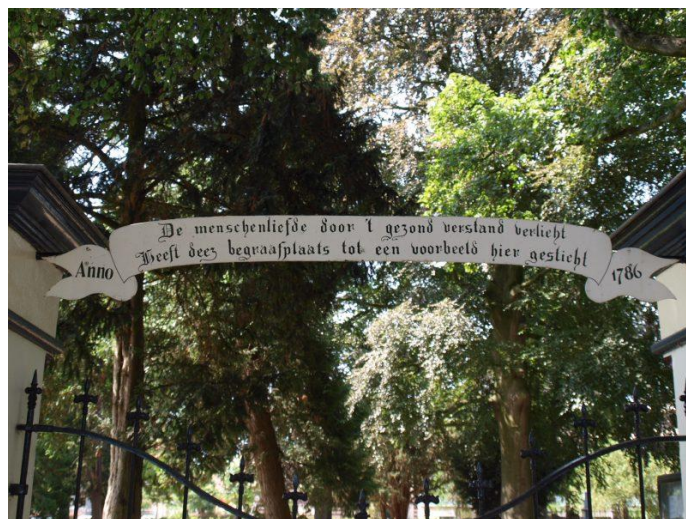
Zicht op de graven

In de tweede helft van de 18e eeuw werd het aloude gebruik van begraven in de kerk of in de steden steeds kritischer bekeken. De vieze geuren die dit veroorzaakte binnen het kerkgebouw werden verondersteld de oorzaak te zijn van allerlei ziektes. Van Leeuwen stelde in zijn inzending voor een begraafplaats geheel buiten te stadsmuren in te richten, een voor die tijd zeer vernieuwend idee. Met zijn betoog verdiende hij de 'Gouden Eerprys'.

Op 6 september 1785 richtte hij, met het oog op een verdere uitvoering van dit plan, het Begraafgenootschap Ter Navolging op. Het verzoek om een begraafplaats buiten te stad te mogen aanleggen werd op 9 november 1785 aan de magistraat van Tiel gericht. De magistraat reageerde op 29 maart 1786 positief op dit voorstel, waarna het genootschap op 5 mei 1786 aan de Culemborgse Zandweg (de huidige Stationsweg) een terrein aankocht en inrichtte als begraafplaats. Op 30 december 1786 werd Wilhelmina Claszen als eerste op dit nieuwe terrein begraven.

De begraafplaats draagt sinds de opening in 1786 de naam 'Ter Navolging'. Boven de toegangspoort staat de spreuk: 'De menschenliefde door 't gezond verstand verlicht, heeft dees begraafplaats tot een voorbeeld hier aeslicht.'

Dankzij de inzet van onder meer Carla Daalderop is er een stichting 'Ter Navolging' opgericht die de begraafplaats restaureert en beheert. De stichting ontving daarvoor "de Gouden Terebinth" een onderscheiding voor de inzet voor historische begraafplaatsen.

Open Monumentendag 2018 Tiel

De Joodse begraafplaats

De begraafplaats, het toegangshek en het metaheerhuisje zijn rijksmonumenten. De stichting Ter Navolging zet zich actief in voor het behoud en beheer van de Joodse begraafplaats.

Over de begraafplaats in Tiel is niet veel bekend, doordat het archief van de joodse gemeente in de Tweede Wereldoorlog verloren is gegaan. Volgens Rijksmonumenten.nl is hij van architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde: Een gaaf en goed voorbeeld van een begraafplaats waarin de typische kenmerken van een negentiende-eeuwse Joodse begraafplaats herkenbaar zijn, zoals een eenvoudig omsloten grafveld met eenvoudig vormgegeven zerken in rijen. De graftekens bezitten een collectieve betekenis voor het typische karakter van de begraafplaats door hun materiaalgebruik, eenvoudige vorm en situering.

De joodse gemeente van Tiel was in de eerste helft van de negentiende eeuw een van de grootste van Gelderland. Tot 1828 werden Tielse joden begraven in Buren, Wageningen en Culemborg. In 1827 werd een begraafplaats aangekocht in Santwijck. In 1866 of 1877 werd deze uitgebreid met een tweede grafveld achter het eerste, en werd de toegang verplaatst naar *Voor de Uitkijk* (de oude naam). Omdat ze geen vergunning kreeg voor verdere uitbreiding, kocht de joodse gemeente in 1935 de particuliere begraafplaats van de Rotterdamse familie Beem aan de Meersteeg te Geldermalsen.

In de jaren 1942-1944 is een groot deel van de Tielse joodse gemeenschap weggevoerd en omgekomen in kampen. Ter herinnering aan hen bevindt zich nabij het metaheerhuisje een herdenkingsmonument.

Open Monumentendag 2018 Tiel

De Rooms-Katholieke begraafplaats

In 1836 krijgt Tiel een aparte Rooms Katholieke begraafplaats op Zandwijk, in de huidige J.D. van Leeuwenstraat. In de periode daarvoor werden Katholieken begraven op Ter Navolging aan de Lingedijk 1, op een gewijd gedeelte. Op het kerkhof staat een bakstenen kapel met spitsbogenvensters en de recent gerestaureerde originele glas-in-loodramen. Een gedenksteen in de buitenmuur van de kapel herinnert aan de gevers van de grond: "N.V. den heuvel en Johanne van Baten, zijne huisvrouw, zijn de gulle gevers van dezen grond." De begraafplaats heeft nog een eigen huisnummer (!)

Een recent opgeknapt fraai ijzeren hekwerk siert de ingang van de begraafplaats. Boven de poort de tekst: "Zalig zijn de dooden die in den Heere sterven". Het hek is afkomstig van de opgeheven kerkhof van Zandwijk aan de Grote Brugse Grintweg, de toegangspoort is afkomstig uit Varik.

Op de begraafplaats een oorlogsmonument waaronder 14 burgers liggen begraven die door de bezetter in de Tweede Wereldoorlog als vergelding zijn gefusilleerd tegen de stadsmuur aan de Waalkade (het monument van de 14-gefusilleerden). Sinds de stichting van het kerkhof in 1836 heeft er geen uitbreiding van het terrein plaatsgevonden. Dat betekent dat er in de loop der tijd flink geruimd is. Oude en nieuwe grafmonumenten wisselen elkaar dan ook af. Getracht wordt grafmonumenten van cultuur-historische waarde zoveel mogelijk te laten staan. Ook het originele baarhuisje is bewaard gebleven en doet thans dienst als magazijn. Tijdens de Open Monumentendag is de kapel open en de beheerder aanwezig.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Caeciliakapel

Het laat gotische kerkje was vroeger de kapel van het Caeciliaklooster van Regularissen of Augustinessen. Het gebouw is voor het eerst terug te vinden in een overeenkomst uit het jaar 1494 tussen Nicolaas van Teefelen, de pastoor van Tiel, en de bewoonsters van het klooster. De vrouwen in deze religieuze woongemeenschap woonden hier voorheen zonder kloostergeloften af te leggen, maar hadden nu gekozen voor een vorm van besloten kloosterleven, waardoor zij vrijgesteld waren van het bezoek aan de erediensten in de parochiekerk.

Het schip van de kapel dateert uit die tijd. Het koor is in de 16de eeuw vernieuwd. Het heeft een opvallende natuurstenen goot en een netgewelf met afhangende sluitstenen.

Toen Tiel in 1578 overging naar de hervormden, vervielen alle eigendommen van het klooster aan de Magistraat. Het kloostergebouw was in 1606 reeds in zo slechte toestand, dat men herstellen niet meer rendabel vond. Met uitzondering van de kapel werd het klooster voor 1621 gesloopt. De kloosterkapel werd in 1633 ingericht voor de hervormde eredienst. Op 26 september 1634 werd de eerste kerkdienst gehouden. In 1809 stond de stad het gebouw af aan de Nederlands Hervormde Gemeente, op voorwaarde dat de Lutherse gemeente hierin tegen een kleine vergoeding ook haar kerkdiensten zou mogen blijven houden.

Omdat het gebouw tijdens de Tweede Wereldoorlog beschadigd werd, kwam de Evangelisch-Lutherse Gemeente na de oorlog een tijdje samen in een provisorisch gebouw, tot het kerkje in 1949 gerestaureerd werd.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het Chasséhuis

Geboortehuis van generaal Chassé. Oorspronkelijk een 18e eeuwse stadsboerderij op T-vormige plattegrond, verbouwd tot herenhuis derde kwart 19e eeuw en toen met een verdieping verhoogd. Dubbele deur met panelen en gesneden trumeau, balcon op consoles, vensters met geprofileerde houten omlijstingen, cordonlijst en kroonlijst met gesneden consoles. In de 16e eeuw stond het bekend als 'het hujs aan de treppen'. Het was enige tijd een Rooms-Katholieke schuilkerk.

In 1765 werd David Henri baron Chassé in het huis geboren. Hij was officier in Staatse dienst, diende onder de Fransen in het buitenland en vocht vervolgens met de latere koning Willem II in de slag bij Waterloo. Onder de troepen stond hij bekend als Pappa Chassé, Napoleon noemde hem 'generaal Bajonet'. Hij was commandant van de vesting Antwerpen tijdens de Belgische opstand en nam de omstreden beslissing de stad te laten beschieten. Hij werd vervolgens commandant van Breda en lid van de Eerste Kamer. De eresabel die hij van de Tielse burgerij kreeg is te zien in het Streekmuseum.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het huis van de Dames Spiering

Het pand St. Walburgstraat 17 heeft vijf vensterassen met verdieping en hoog zadeldak tussen tot puntgevels verminkte oorspronkelijke trapgevels, waarschijnlijk nog 15e eeuws. Aan de achterzijde een omlopend schilddak. Voorgevel gemoderniseerd omstreeks 1800 met kroonlijst, gesneden dubbele deur met gesneden kalf en bovenlicht binnen pilasteromlijsting met hoofdgestel en met acht- en zesruitsramen in de vensters. Rechts van het pand een getoogd poortje. Inwendig in een achterkamer stucschoorsteenmantel en geschilderd behang, gesigneerd: Rieff, ca. 1800.

Het was geruime tijd het woonhuis van de dames Spiering.

Henriëtte Wilhelmine Spiering (Tiel, 14 september 1852 – aldaar, 3 januari 1921) was een Nederlands filantroop en schrijver. Zij stelde zichzelf en haar fortuin in dienst van de Nederlandse Hervormde Kerk en de maatschappij, onder meer in Tiel.

In de tweede helft van de negentiende eeuw werd de Nederlands Hervormde Kerk in Tiel gedomineerd door vrijzinnige gelovigen uit de gegoede klasse. Als reactie hierop ontstond een evangelisatievereniging die aparte bijeenkomsten organiseerde. Henriëtte Spiering en haar zus Jeanne werden in 1889 lid van deze vereniging en Henriëtte was vele jaren secretaris en penningmeester. Zij financierden verscheidene projecten, zoals een orthodox Nederlands Hervormde zondagsschool en de bouw van de Eben Haëzer-Kerk met een eigen, rechtzinnige predikant, van een nieuwe *School met de Bijbel*, en van het protestants-christelijke ziekenhuis Bethesda (dat later deel werd van Ziekenhuis Rivierenland). De "dames Spiering" bemoeiden zich tot in detail met de bouw van het Eben Haëzercomplex en van het ziekenhuis, die allebei hun persoonlijk eigendom bleven. In het bestuur van beide instellingen hadden zij een belangrijke stem.

Spiering schreef onder de auteursnaam HWS tenminste 97 stichtelijke publicaties en 35 vertalingen. Van haar *Nieuw Bijbels dagboekje* (Haarlem, 1902) werden 260.000 exemplaren gedrukt, en een herziene herdruk verscheen nog in 1995. Zij schreef ook veel artikelen voor het blad *Onze jonge meisjes* van de Meisjesbond en de Nederlandse vereniging ter behartiging van de belangen van jonge meisjes. Spiering vond vrouwenemancipatie een "dwaze overbodigheid", maar zette zich wel in voor vrouwen. Het bestuur van ziekenhuis Bethesda bestond bij de opening in 1910 geheel uit vrouwen.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het huis van de familie Hoogenboom

Herenhuis met verdieping en zadeldak. Breedte vijf vensterassen; parterre met verdieping. De laat 18e-eeuwse gevel heeft een gepleisterde middentravee, waarin zich een gesneden dubbele deur bevindt met bovenlicht, hetwelk omgeven is door eveneens gesneden guirlandes, in de stijl van Lodewijk XVI. Boven het middenvenster in de verdieping is een gesneden palmetmotief en een houten kroonlijst met klossen. Andere bijzonderheden zijn de hardstenen plint, en de stoep en schamppalen aan de straat. Het pand heeft de oudste lift van Tiel. Het was de woning van dr. C.J.J Hoogenboom, chirurg die in de beide Tielse ziekenhuizen en Culemborg van 1926 tot 1955 actief was, aanvankelijk onder primitieve omstandigheden. Hij speelde een belangrijke rol bij de opvang van gewonden tijdens de Tweede Wereldoorlog.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Streekmuseum /de Groote Sociëteit

De Groote sociëteit is een vereniging van ongeveer 135 heren. De sociëteit is opgericht op 27 maart 1764. In deze periode ontstonden sociëteiten in veel Nederlandse steden. Van sommige voert de geschiedenis terug tot de achttiende eeuw, maar de Groote Sociëteit in Tiel heeft als enige in Nederland nog haar oorspronkelijke oprichtingsakte. Zij is daarmee de oudste nog bestaande sociëteit van ons land. Het gebouw stamt uit 1789.

De Sociëteit werd opgericht om kennis te nemen van de diverse dagbladen en om daarover in besloten kring te kunnen discussiëren. Zij wilde uitdrukkelijk niet politiek zijn, maar kende in de jaren 1785-1787 ook wel discussies tussen de patriotten en de prinsgezinden. Na de Bataafse Revolutie werd de sociëteit in 1798 voor korte tijd verboden, maar na drie maanden ging zij weer open.

In 1789 liet de sociëteit aan de Waal een groot pand bouwen. Tijdens het beleg van Tiel in 1795 belandde een Franse kanonskogel in het gebouw die nog altijd bewaard wordt. Bijzonder voor Tiel is dat de Groote Sociëteit de tweede wereldoorlog overleefd heeft. De naastgelegen Waterpoort (oorspronkelijk uit 1648) is immers door de Duitsers opgeblazen in 1944 en vanaf de overzijde van de Waal zijn de gevechten en beschietingen aanzienlijk geweest. Het gebouw kwam er natuurlijk niet ongeschonden uit maar stond, wonderwel, nog wel overeind en is na restauraties toch nog aardig in originele staat gebleven. De Waterpoort is in 1979 volledig herbouwd.

Open Monumentendag 2018 Tiel

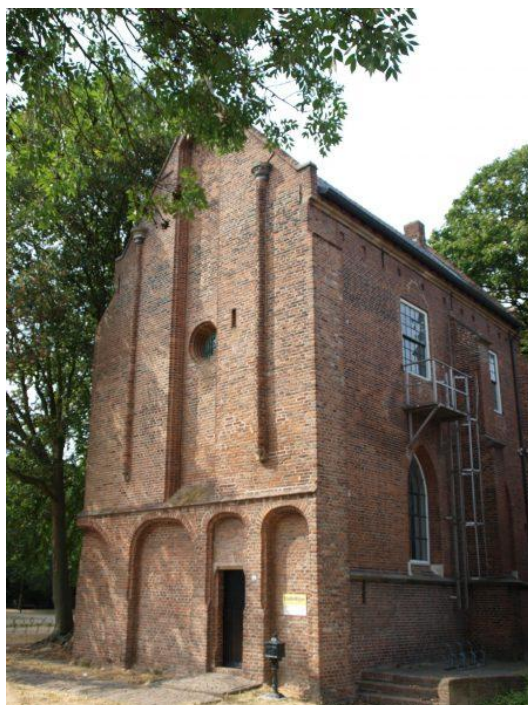
De Groote Sociëteit betrok tussen 1900 en 1930 haar leden vooral uit de rechterlijke macht ter plaatse. Toen de arrondissementsrechtbank in Tiel werd opgeheven, zag de sociëteit zich dan ook gedwongen tot een fusie met de Tielse Buiten Sociëteit (1936), waarvan veel ondernemers lid waren. Op vrijdag 28 maart 2014 ontving de sociëteit ter gelegenheid van haar 250-jarig bestaan de Koninklijke Erepenning uit handen van burgemeester Beenakker.

Naast de wekelijkse bijeenkomsten heeft de Groote Sociëteit enkele oude tradities. Op de vrijdag het dichtst bij 27 maart wordt jaarlijks de dies natalis (= verjaardag van een organisatie) gevierd. In oktober kent men ter gelegenheid van de Tielse kermis de zogenoemde *palingborrel*. Lidmaatschap is echter nog immer voorbehouden aan heren en men kan alleen lid van de sociëteit worden na daartoe uitgenodigd te zijn.

In de Groote Sociëteit worden nog altijd de wekelijkse bijeenkomsten door heren gehouden, maar het pand is geen eigendom van de Sociëteit meer maar huisvest nu het Flipje- en Streekmuseum Tiel. Het Streekmuseum is tijdens de open monumentendag 2018 open en gratis toegankelijk tussen 13.30-16.30 uur.

De Gerfkamer

Ten zuid-oosten van de St. Maartenskerk bevindt zich de Gerfkamer, oorspronkelijk aansluitend bij het in 1560 door Mr Cornelis Frederiks begonnen koor en dwarsschip, welke onderdelen na 1731 zijn afgebroken. Het is een rechthoekig gebouw met zadeldak tussen puntgevels en een traptoren in de zuidwesthoek. Inwendig treft men over de beneden- en bovenverdieping kruisribgewelven. Op de verdieping is een eikenhouten schouw, anno 1712, met een schoorsteenstuk omgeven door wapens. De Gerfkamer was de plaats waar de priesters zich omkleedden voor de mis. Na de reformatie was het lang de zetel van de diaconie, het armbestuur. Dat komt ook tot uiting op het schilderij op de eerste verdieping, waar een arme man, nederig met de hoed in de hand, een aalmoes krijgt van een gezeten bestuurder. De diaconie heeft het pand verkocht in 2017 en het is thans in gebruik als huiswerkinstituut.

Open Monumentendag 2018 Tiel

De woningen van de Hoogendijkstichting

Tiel werd- zoals zoveel steden in Nederland- in het midden van de 19e eeuw geteisterd door cholera-epidemieën. Dat kwam met name door slechte huisvesting, zoals het ontbreken van sanitaire voorzieningen, er werd namelijk met beerputten gewerkt zodat het grondwater dat elders opgepompt werd, verontreinigd was met ziektekiemen. Mr. O.C.J. Hoogendijk van Domselaar trok zich dat aan en liet in 1860 zeventig woningen bouwen aan de Grote Brugse Grintweg. De woningen werden verdeeld, naar verluidt, onder alle religieuze richtingen, protestant, katholiek en Nederlands-Israëliet. Het complex werd gebouwd in een eenvoudige, strakke stijl met een groot binnenterrein. Dat gaf ruimte voor een stevige moestuin en een varkenshok. (De Joodse Tielenaars zullen daar overigens op grond van hun religie niet aan mee gedaan hebben). Een vroeg en bijzonder staaltje van sociale woningbouw. De woningen zijn, na het overlijden van Hoogendijk in 1874 door de erfgenamen in 1878 overgedragen aan de diaconie van de Nederlands Hervormde gemeente en in de jaren '80 van de vorige eeuw verkocht. Er is nog steeds een Hoogendijk van Domselaar stichting die zich- in de geest van de stichter- richt op maatschappelijk werk.

De lieflijke woonwijk doet mee aan de thema fietsroute sociale woningbouw door diverse delen van Tiel, onder leiding van Peter Schipper.

Open Monumentendag 2018 Tiel

De Dominicuskerk

De Dominicuskerk ligt aan het St. Walburgkerkpad in het centrum van Tiel en is gebouwd in 1939-1940. De kerk staat op de locatie waar de voormalige kerk uit 1861, eveneens Sint-Dominicus genaamd, op 8 juli 1938 door brand werd verwoest. Op de plaats van de huidige kerk bevond zich tot 1860 een zogenaamde schuilkerk. Omdat sinds de hervorming in Tiel de protestanten de overhand hadden, beleden de Katholieke inwoners hun geloof in van buitenaf niet als zodanig herkenbare kerkgebouwen zoals bijvoorbeeld het nabij gelegen Chassé huis. In de loop der jaren werden de onderlinge verhoudingen tussen verschillende geloofsstromingen toleranter. Mede hierdoor en door de krapte in de oude schuilkerk, werd er in 1860 een nieuwe kerk gebouwd. Vermoedelijk door onvoorzichtige schilders brak er gedurende de heilige mis van vrijdag 8 juli 1938 brand uit. Binnen enkele uren kon het gehele kerkgebouw als verloren worden beschouwd. In de periode 1939-1940 is de huidige Dominicuskerk gebouwd naar een ontwerp van J.J.M. van Halteren een christocentrische kerk in traditonalistische stijl.

Omdat de laatste fase van de bouw in 1940, het eerste jaar van de oorlog plaatsvond, werden er voor de bouw van het dak en de dakbedekking kwalitatief minder goede materialen gebruikt. In 1945 kwam Tiel voorafgaand aan de bevrijding onder zwaar vuur te liggen door beschietingen van de overzijde van de Waal. Hierbij werd de kerktoren zwaar beschadigd. Door gebrek aan goede bouwmaterialen tijdens het herstel van de toren, is de kwaliteit van de dakbedekking en afwatering altijd matig gebleven. In 2010 is een grootscheepse renovatie uitgevoerd waarbij het dak, de afwatering, scheuren in de gewelven en diverse houten onderdelen van de kerk zijn vervangen of hersteld. De renovatie is in december 2010 afgerond.

Kerk en pastorie maken deel uit van een historisch gegroeid katholiek complex in de noordwestelijke hoek van het Tielse stadscentrum, thans verder nog bestaande uit een zusterklooster met kapel, een voormalig ziekenhuis en een school. In een perk tussen de kerk en de pastorie staat een heilig hartbeeld, afkomstig van het voorplein van het ziekenhuis. De geschiedenis van het katholieke complex gaat terug tot de reformatie, toen zich hier een schuilkerk bevond. Voor 1580 werd dit gedeelte van de binnenstad gedomineerd door het complex van de St. Walburgkerk, een kapittelkerk

Open Monumentendag 2018 Tiel

van 9e-eeuwse oorsprong. De zielzorg van Rooms-Katholieken in Tiel is sinds de reformatie altijd in handen geweest van Dominicanen en tot 1997 is de kerk bediend door zes paters, die in de pastorie woonden.

Het figuratieve glas-in-lood van de kerk is van de hand van Alex Asperslagh (1901-1984). De thema's van de vensters sluiten aan bij de orden van de zusters en de paters die aan de kerk verbonden waren. De inrichting met beelden en kruisweg is grotendeels na-oorlogs, evenals de orgels.

De kerk en pastorie bevinden zich in vrijwel ongewijzigde staat. Na het Tweede Vaticanum is in de kerk het liturgisch centrum versoberd en het altaar naar voren geplaatst. Sinds 1997 wordt de pastorie als parochiecentrum gebruikt.

De rechtbank

Eeuwen lang behoorde Tiel bij het Kwartier van Nijmegen. Omdat in 1810 Nederland Frans wordt, verandert de administratieve indeling en behoort Tiel tot het Departement van de Boven IJssel. Als dan Napoleon in 1811 het Departement van de Boven IJssel indeelt in arrondissementen wordt Tiel een apart arrondissement. Daardoor krijgt Tiel een eigen rechtbank. Een kleine rechtbank met maar weinig zaken.

De rechtbank Tiel was van 1838 tot 1934 een arrondissementsrechtbank in Nederland. Het arrondissement was verdeeld in vier kantons: Tiel, Geldermalsen, Culemborg en Zaltbommel. De rechtbank kreeg in 1882 de beschikking over een nieuw gerechtsgebouw ontworpen door J.F.Metzelaer, ontworpen in een eclectische stijl met neorenaissance en neoclassicistische kenmerken (gebouwd tussen 1879 en 1882).

Op den duur echter verloor Tiel het van de bezuinigende overheid. Op 1 januari 1934 werd het arrondissement opgeheven en wordt de Tielse rechtbank gesloten. Vanaf die tijd is het grote en mooie gebouw alleen nog bestemd voor de kleinere zaken van het kantongerecht. Het arrondissement Tiel werd toegevoegd aan het arrondissement Arnhem, hetgeen overigens wel nog tot een kabinetscrisis leidde!

Het gerechtsgebouw is geopend tijdens de open monumentendag 2018 en zal de rechtszaal geopend zijn. Ook na de verbouwing tot nieuwe (moderne) bestemming zal de rechtszaal behouden worden in verband met de monumentale status.

Open Monumentendag 2018 Tiel

In het Gerechtsgebouw zal zondag een traditionele Veiling plaatsvinden van de 1e Kermiskoek van de nieuwe oogst! Voor Tielse begrippen net zo belangrijk als “vlaggetjesdag”. De opbrengst van de Veiling is voor het goede doel (st. Heartbeat).

Het rijksmonument heeft een oppervlakte van circa 3.351 m², verdeeld over drie bouwlagen en een souterrain/kelder. De rechtbank onderging in 1996 onder leiding van architect Otto van Dijk een omvangrijke restauratie. Het is een typisch voorbeeld van Nederlandse negentiende-eeuwse Rijksarchitectuur.

Vanaf 2011 deed het Tielse gerechtsgebouw alleen nog dienst als zittingslocatie van het kantongerecht; per 1 april 2013 is Tiel als zittingslocatie opgeheven. Van 2009 tot medio 2017 was in het gebouw een veiligheidshuis gevestigd o.a. met bureau slachtofferhulp, daarna is het verkocht aan een vastgoedontwikkelaar die het gaat verbouwen tot 24 appartementen voor wonen met zorg. De zaal waar recht gesproken werd is echter een monument en zal binnen de verbouwing bewaard blijven.

De Hyacinthuskapel

De in het Walburgkwartier gelegen St. Hyacinthuskapel, die vroeger bij het Andreasziekenhuis en het Hyacinthusklooster hoorde, is een aantal jaar geleden door SCW gerestaureerd. De St. Hyacinthus Kapel werd in 1929 gebouwd en vervolgens ingewijd door pastoor Orie en toegewijd aan het heilig Hart van Jezus. Woningbouwvereniging SCW, thans eigenaar van het complex, besloot om de mooie kapel te behouden als cultureel erfgoed voor Tiel en haar inwoners. De kapel is een kenmerkend en karakteristiek gebouw in het Walburgkwartier. De ruimte kan al langer worden gehuurd voor passende maatschappelijke en sociaal-culturele activiteiten.

Hyacinthus was een van de eerste dominicanen, heilig verklaard in 1594 en patroonheilige van Polen. Tiel was lang een dominicanenstatie.

Open Monumentendag 2018 Tiel

De St. Jozefstichting

In 1921 gebouwd voor katholieke arbeiders door de St. Josephstichting tot verbetering van de volkshuisvesting met karakteristieke architectuur. Het doel was om zo huisvesting te bieden aan werknemers van de metaalwarenfabriek Daalderop een stukje verder richting de Tielse binnenstad gevestigd, waar nu o.a.. de Jumbo en Lidl zijn. Recent door de woningbouwstichting SCW gerenoveerd waarbij zoveel mogelijk authentieke details teruggebracht zijn, zo was bij een vorige renovatie het torentje verdwenen en is dat nu weer teruggebracht.

De wijk is onderdeel van de thema fietstocht sociale woningbouw, onder leiding van Peter Schipper. De fietstocht start om 16.00 uur bij het kantoor van de voormalige jamfabriek de Betuwe, zie activiteitenoverzicht voor meer details.

De St. Maartenskerk

Uit archeologisch onderzoek is gebleken dat de Sint Maartenskerk vele malen is verbouwd, vergroot en opnieuw gebouwd. Men spreekt daarom wel van de 'tien gedaanten van de Maartenskerk'. De oudste voorganger van de huidige kerk dateert vermoedelijk uit de 10de eeuw, de Karolingische tijd. In de Romaanse en Gotische

Open Monumentendag 2018 Tiel

tijd hebben belangrijke uitbreidingen plaats gevonden. Veel gegevens van de bouwgeschiedenis in de 15de en 16de eeuw zijn bekend door vermelding in de jaarkronieken van de zogenaamde "Chronicon Tielense".

In 1431 start de bouw van een nieuwe toren. Nadat bleek dat de toren onvoldoende was gefundeerd werd deze weer afgebroken en begint de bouw van een nieuwe toren met een hoge, houten spits.

Aan het einde van de 15de eeuw bereikt de kerk zijn grootste omvang. Of de geplande kruisbasiliek met aan de noordzijde één en aan de zuidzijde twee zijbeuken ooit geheel is voltooid is niet geheel duidelijk. De oorspronkelijke contouren van het transept en het koor zijn weergegeven in de bestrating.

In 1580 komt de kerk in het bezit van de Hervormden als Tiel overgaat tot de Reformatie. De kerk werd herhaaldelijk getroffen door stormen. Eind 17e eeuw treedt een periode van verval in. In 1785 worden in de resten van het koor een paardenstal gebouwd van de Huzaren.

Bij de bevrijding in 1945 raakt de kerk zwaar beschadigd door beschietingen vanaf de overzijde van de Waal. Het herstel van het interieur, de kap van de kerk en de bovenzijde van toren is in 1964 afgerond. Ook vrijwel het gehele carillon dateert uit de jaren '60 van de vorige eeuw. Enkele oudere klokken staan op de begane grond in de kerk.

Van de groots opgezette, doch nimmer voltooide laat-gotische kruiskerk zijn bewaard gebleven het in oorsprong pseudobasilicale later aan de zuidzijde van bovenvensters voorziene schip, gebouwd van 1420 tot omstreeks 1430 bestaande uit een met een houten tongewelf overdekte middenbeuk op achthoekige, bakstenen pijlers, een noorderzijbeuk en een omstreeks 1450 verdubbele zuidelijke zijbeuk. Over de zijbeuken stergewelven. In het westelijke deel van de zijbeuk een in 1554 gebouwde doopkapel met kruisribgewelven op natuurstenen zuiltjes met versierde schachten. Boven de doopkapel een met een stergewelf gedekte librije. Tegen de noorderzijbeuk een portaal met puntgevel en spitsbogige ingang, afgesloten door een hek met bekronend tekstbord in gesneden Lodewijk XIV-omlijsting, midden 18e eeuw. Na zware oorlogsschade is de kerk tussen 1958 en 1964 onder leiding van G.W. van Essen weer hersteld. Tot de inventaris behoren: 12 panelen, midden 16e eeuw, met medaillons, waarin heiligen, omgeven door lofwerk, renaissance 6 hiervan aangebracht tegen de kuip van de in oude stijl vervaardigde moderne preekstoel. Koperen lezenaar, 17e eeuw. Koperen voorzangers, marmeren epitaaf voor Stephanus van Welderen, 1709; zes gesneden rouwborden 18e eeuw en zerken, 15e, 16e, 17e eeuw.. Orgel met Hoofdwerk, Bovenwerk en vrij Pedaal, in 1854 gemaakt door C.G.F. Witte voor de Nieuwkerk te Dordrecht. In 1962 gerestaureerd en overgeplaatst naar Tiel.

Open Monumentendag 2018 Tiel

Het slachthuis

Het Voormalig Slachthuis in Tiel dateert uit 1932. Het is recent verbouwd tot bedrijfsverzamel pand waarbij de authentieke details, gelukkig, bewaard gebleven zijn. Vandaag de dag vind je hier verschillende bedrijven, waaronder ateliers van kunstenaars, een tai-chischool, een wellness-centrum en een schoonheidssalon. Het gebouw werd onder de architectuur van de Amsterdamse school gebouwd, waarna het jarenlang dienstdeed als slachthuis met bijbehorende winkel. In 1959 is er een kantoor naast gebouwd, en zijn er in 1965 nog wat wijzigingen geweest. In 2015 werd het pand onder toezicht van de monumentencommissie en met behulp van subsidie van de Provincie Gelderland volledig verbouwd. Hierbij is getracht zoveel mogelijk authentieke details te behouden. Aan de buitenkant treft men bijvoorbeeld torentjes, trapvensters en speels gebruik van bakstenen en dakpannen wat zo kenmerkend is voor de bouwstijl Amsterdamse School, binnen zijn de industriële details bewaard gebleven zoals transportlijnen en vleeshaken.

TIELSE OPEN MONUMENTEN DAG 2018

12.00 uur Opening: Beiaardconcert (St.Maartenskerk)

Belaardier: Wim Ruitenboek

- 1 Woonhuis
- 2 Klosk aan de Veemarkt
- 3 Ambtmanhuis
- 4 Badhuisplein
- 5 Ter Navolging
- 6 Joodse Begraafplaats
- 7 R.K. Begraafplaats
- 8 Burgerweeshuis
- 9 Cecilia kapel
- 10 Chasse- huis
- 11 Huis van de dames Spiering
- 12 Huis van de familie Hooganboom
- 13 Streekmuseum/de Grote Sociëteit
- 14 De Gerfkamer
- 15 Woningen Stg. vdHeer vHoogendijk vDonselaar
- 16 St.Dominicuskerk
- 17 Gerechtsgebouw
- 18 Hyacinthuskapel
- 19 St.Jozefstichting
- 20 St.Maartenskerk
- 21 Voormalig Slachthuis

